

Motion till riksdagen 2009/10:Ju414

av **Ingemar Vänerlöv (kd)**

Barn som bevittnar misshandel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att utreda frågan om barnmisshandel.

Motivering

Att se en familjemedlem bli misshandlad är en allvarlig form av psykisk misshandel som sätter spår. Det finns inga exakta siffror som visar hur många barn i Sverige som bevittnar våld inom familjen, men Rädda Barnen uppskattar att mellan 100 000 och 190 000 barn i Sverige bevittnar våld i familjen. Det innebär att vart tionde barn någon gång har sett eller hört en förälder bli slagen hemma.

Rädda Barnen har under flera år rapporterat att många barn som lever i familjer där kvinnan misshandlas, inte uppmärksammas av socialtjänsten. I många fall anmäler inte polisen barnens närvaro på brottsplatsen, i andra fall behandlas inte anmälningarna av socialtjänsten. Att bristerna i myndighets-samverkan kring barn i utsatta situationer är så allvarliga är oroande. Polisen måste i varje enskilt fall notera i polisanmälningarna att det finns barn i en familj där en vuxen utövat våld. Om polisen inte uppmärksammar barnen får heller inte socialtjänsten kännedom om dem och barnen står utan stöd och hjälp.

Barnens reaktioner

Barn som utsätts för misshandel eller blir vittne till hur en familjemedlem blir misshandlad reagerar oftast mycket starkt. De blir rädda, arga, ledsna och kränkta. Många fruktar för sitt eget eller anhörigas liv och känner skam och skuld över att inte kunna stoppa våldet. Men det är inte säkert att omgivningen

Fel! Okänt namn på

uppmärksammar att barnet far illa. Smärtan och tankarna kan finnas inuti barnet utan att det syns utanpå.

De barn som inte klarar av att hålla reaktionerna inom sig kan reagera med mycket starka symtom som blir tydliga för omgivningen. Ibland håller barnet tillbaka sina reaktioner då våldet pågår. Reaktionen kan dyka upp senare, när barnet känner sig tryggt eller när någon ny situation i livet aktualiserar de gamla minnena. Drabbade barn kan t.ex. bli oroliga, aggressiva, deprimerade eller få psykosomatiska symtom. Koncentrationssvårigheter och kamratsvårigheter är vanliga.

På längre sikt riskerar misshandel inom familjen alltid att påverka barnets värderingar och synen på andra människor. De utsatta barnen berättar oftast inte för andra om våldet utan lär sig att detta är något som skall hållas inom familjen. De lär sig också att våld är något som en vuxen, eller den som är starkare, får använda för att uppnå sina syften. En följd av barnets upplevelser kan bli att det ser hela världen som oförutsägbar och fientlig. Barnet får svårt att lita på andra människor.

De flesta barn som växer upp i en våldsamt hemmiljö varken slåss eller begår övergrepp som vuxna. Men tillsammans med andra faktorer kan det bidra till att man som vuxen blir våldsamt eller inte respekterar andras gränser. Det gäller speciellt om barnen aldrig fått hjälp till skydd eller aldrig fått tillfälle att berätta. Men för många barn är en utomstående ingripande enda chansen att få stopp på våldet. Ett tidigt ingripande innebär att familjen får hjälp att bryta det destruktiva mönstret innan någon kommer till allvarlig skada.

Stöd och behandling

Gemensamt för alla barn är att fortsatt våld är en allvarlig riskfaktor. Det viktigaste är att få stopp på våldet och ge barnen en trygg vardagsmiljö. Då är chansen stor att barnen mår bättre. De flesta barn som bevittnat våld i sina familjer är behjälpta av stödsamtal med syfte att bekräfta deras upplevelse, ge information och stöd. Sådana stödsamtal bör också kunna kombineras med en första bedömning av symtom. Stödsamtal erbjuds i dag på t.ex. kvinnojourer eller av socialtjänstens personal.

Ibland finns försvårande omständigheter som gör att det är mer lämpligt att barnpsykiatrien erbjuder det första krisstödet, t.ex. barn med svåra symtom, barn med funktionsnedsättning eller mycket små barn. Uppdelningen av vilket ansvar kommun respektive landsting har för barn som drabbats av våld varierar också i lokala samarbetsavtal.

Det är viktigt att vara uppmärksam på de barn som fortsätter att visa symtom trots att våldet upphört. De återupplever sina otäcka upplevelser gång på gång och är ständigt på högspänn. De kan behöva professionell hjälp, kanske under lång tid.

Vårdnad och umgänge

När en familj splittras till följd av att en förälder varit våldsam leder det ofta till mycket långdragna och uppslitande konflikter om vårdnad och umgänge. Många barn slits mellan en längtan att träffa ena föräldern och rädslan för att han/hon skall fortsätta att vara våldsam eller hotfull. Umgängestillfällena innebär en risk för ny misshandel av den andra föräldern.

Att en förälder misshandlar den andre kan i dag vara ett skäl till enskild vårdnad, men det händer också att det döms till gemensam vårdnad trots våld. I dag kan t.ex. en man som är dömd för misshandel av en kvinna få gemensam vårdnad om parets barn. Om pappan har vårdnaden kan pappan också ha möjlighet att förneka barnet det stöd barnet kan behöva som en konsekvens av att tvingas bevittna våldet.

Även då mannen och kvinnan har en vårdnadsstrid kan pappan neka barnet att få hjälp. Detta är en orimlig situation som strider mot artikel 3 i barnkonventionen som slår fast att "barnets bästa skall sättas i främsta rummet". Barn som bevittnat hur en förälder slår den andre måste ha rätt till stöd och behandling, oavsett föräldrarnas situation och oavsett en eventuell vårdnadstvist. Barnets bästa måste vara avgörande.

En vuxen som använder våld i barns närhet borde dömas för barnmisshandel då det är konstaterat att barn lider stor skada av att bevittna våld. Ett typiskt fall av att psykiskt misshandla någon är ju att under lång tid genom olika handlingar bryta ner en persons självkänsla, psyke och trygghet. Barn är oerhört utsatta då de är i en beroendesituation till föräldern de bor med och är oftast inte förmögna att söka hjälp själva, än mindre klara sig utan en vårdnadshavare. Att en förälder i det egna hemmet använder våld i barnets närhet är att utsätta barnet för risk för allvarliga psykiska men, och i de fall man kan konstatera att barnet farit illa psykiskt bör frågan om psykisk barnmisshandel tas upp särskilt till prövning i domstol. Detta vill jag att regeringen utreder.

Stockholm den 6 oktober 2009

Ingemar Vänerlov (kd)